

**ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΝΕΑΣ ΓΕΝΙΑΣ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΟΛΗΣ ΟΡΕΙΒΑΣΙΑΣ ΓΙΑ
ΑΠΕΞΑΡΤΗΜΕΝΑ ΝΕΑ ΑΤΟΜΑ**

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2003-2004

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Γεράσιμος Παπαναστασάτος
Κοινωνιολόγος – Εγκληματολόγος
Υπεύθυνος Τομέα Έρευνας ΚΕ.Θ.Ε.Α.

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2004

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του Ελληνικού Ορειβατικού Συλλόγου Αθηνών (ΕΟΣΑ) καταρτίστηκε ειδικό πρόγραμμα που απευθύνεται σε πρώην εξαρτημένα άτομα με στόχο την εμπλοκή τους με εναλλακτικούς τρόπους άθλησης, ψυχαγωγίας και διασκέδασης όπως η ορειβασία εξασφαλίζει. Η χρηματοδότηση του προγράμματος από τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς (ΓΓΝΓ) επέτρεψε την υλοποίηση του Προγράμματος που πάντως ολοκληρώθηκε παρά τις αντικειμενικές δυσκολίες και τις απρόβλεπτες πτυχές που το χαρακτήρισαν. Οι υπεύθυνοι του προγράμματος εκτός από τις εκθέσεις με το σύνολο των δραστηριοτήτων που κατέθεσαν στην αρχή της χρηματοδότησης, ζήτησαν από τον Τομέα Έρευνας του Κέντρου Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ) μια σύντομη αξιολόγηση του προγράμματος που θα βασίζεται στην επιστημονική πρακτική για την αποτίμηση υλοποίησης προγραμμάτων. Αν και γενικά η αναδρομική αξιολόγηση που δεν εντάσσεται από την έναρξη του προγράμματος στο σχεδιασμό αφήνει λίγα περιθώρια για τη συνολική αξιολόγηση μέσω συγκρίσεων πριν και μετά (*pre και post tests*) η μέθοδος αξιολόγησης βασίστηκε στην εκ των υστέρων εξέταση των δεδομένων του σχεδιασμού και της εφαρμογής όπως αυτή καταγράφηκε από τους οργανωτές αλλά και από τη διαχείριση στοιχείων που μέσω συνεντεύξεων με τα πρόσωπα κλειδιά συλλέγησαν. Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί τη σύνοψη αυτής της αξιολόγησης.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η σχέση μεταξύ της αθλητικής δραστηριότητας και της χρήσης ή κατάχρησης ουσιών έχει επανειλημμένως αναδειχθεί και με τις δύο όψεις που τη συνθέτουν. Από τη μία μεριά η χρήση ουσιών που ενισχύουν την αθλητική επίδοση και που εντοπίζεται ως συνήθης πρακτική όχι μόνον για τα επίπεδα αθλητισμού υψηλών επιδόσεων και πρωταθλητισμού αλλά και συχνά στο επίπεδο του μαζικού αθλητισμού που δε συνδέεται απαραίτητα με επιδόσεις και πρωταθλητισμό. Από την άλλη ο αθλητισμός ως πειθαρχημένη διαχείριση των φυσικών και πνευματικών δεξιοτήτων και αποθεμάτων αποτελεί ένα μηχανισμό εκπαίδευσης που φαίνεται να συνάδει με τις μεθόδους και τις τεχνικές που εφαρμόζονται στη συστηματική υποστήριξη των ατόμων με προβλήματα εξαρτητικής συμπεριφοράς.

Στα θεραπευτικά προγράμματα απεξάρτησης στη Ελλάδα οι αθλητικές δραστηριότητες αποτελούν ένα από τα βασικά πεδία στο οποίο εστιάζει το θεραπευτικό σύστημα. Οι λόγοι είναι πολλοί και συνοψίζονται επιγραμματικά στα παρακάτω.

1. Η μεγάλη πλειοψηφία των εξαρτημένων στην Ελλάδα έχουν μια σημαντική φυσική έκπτωση που συνδέεται με τον τρόπο ζωής που συνοδεύει την κατάχρηση ουσιών. Ο αθλητισμός παράλληλα με την αλλαγή σε σημαντικά πεδία διαβίωσης και υγιεινής (διατροφή, κανονικός ύπνος, ιατρική υποστήριξη, υγιεινές συνθήκες διαβίωσης) βελτιώνει σημαντικά τη φυσική κατάσταση των ανθρώπων που βρίσκονται σε θεραπεία).
2. Ένας από τους παράγοντες που συνδέονται με την αιτιολογία της κατάχρησης ουσιών αλλά και με τη χρονιότητα που χαρακτηρίζει την εξάρτηση που σύμφωνα με τα πρόσφατα δεδομένα^{1,2} είναι περί τα 5 έτη μέχρι κάποιος να ζητήσει βοήθεια

¹ ΚΕΘΕΑ, (2004): Δραστηριότητες και Αποδέκτες Υπηρεσιών 2003, Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων, Αθήνα.

² ΕΚΤΕΠΝ, (2004): Έτησια Έκθεση του ΕΚΤΕΠΝ για την Κατάσταση των Ναρκωτικών και των ονοπνευματωδών στην Ελλάδα το 2003, Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής, Αθήνα.

στις εξειδικευμένες υπηρεσίες, είναι η χαμηλή αυτοεκτίμηση³. Ο αθλητισμός και ο τρόπος με τον οποίο βιώνεται στο πλαίσιο των θεραπευτικών προγραμμάτων δίνει την ευκαιρία στα μέλη των θεραπευτικών κοινοτήτων να έχουν μια σημαντική εκπαιδευτική εμπειρία που περιέχει, προγραμματισμό, σύστημα, στόχους, διαδικασία, κόπο, διαχείριση χρόνου, άμιλλα, ικανοποίηση από τη συμμετοχή, χαρά, ευεξία, ψυχαγωγία. Περιέχει δηλαδή όλα τα στοιχεία που ενισχύουν την αυτοεκτίμηση⁴.

3. Ο αθλητισμός αποτελεί μέρος μιας συνολικότερης αγωγής που αφορά στην κοινωνικοποίηση των εξαρτημένων – συχνά κοινωνικά αποκλεισμένων - και αποτελεί ένα από τα εργαλεία που αξιοποιούνται για τη συνολική τους επανένταξη. Ο στόχος της κοινωνικής επανένταξης συνδέεται με την προσωπική ανάπτυξη, τη συναισθηματική ωρίμανση, την εκμάθηση και ενεργοποίηση κοινωνικών δεξιοτήτων, την εμπλοκή στην κοινωνική ζωή με ευθύνη για το τι συμβαίνει. Θέματα όπως η συλλογικότητα, ο σεβασμός κανόνων, η φροντίδα του χώρου, η αναγνώριση, υιοθέτηση και προστασία αξιών είναι κοινά στοιχεία στην αθλητική δραστηριότητα και στην οργάνωση της θεραπευτικής εμπειρίας.

Στο πλαίσιο όλων των προηγούμενων ο ΕΟΣΑ κατέθεσε προς τη ΓΓΝΓ συγκεκριμένο πρόγραμμα το οποίο απευθυνόταν σε άτομα που βρίσκονταν σε προγράμματα απεξάρτησης, στη φάση της απεξάρτησης ή της κοινωνικής επανένταξης αφού έχουν ολοκληρώσει τη φάση της απεξάρτησης⁵. Η έγκριση του προγράμματος και η μερική του χρηματοδότηση από τη ΓΓΝΓ επέτρεψε την υλοποίηση του σε συνεργασία με επίσημα Θεραπευτικά Προγράμματα απεξάρτησης.

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Ο στόχος του προγράμματος όπως καταγράφηκε από τους εμπνευστές και τους λειτουργούς του ήταν:

- οι πρώην εξαρτημένοι να έρθουν σε επαφή με τη φύση γνωρίζοντας το βουνό και τη φιλοσοφία που διέπει την ορειβασία
- να βελτιωθεί η τεχνική και φυσική κατάρτιση των συμμετεχόντων
- να συνδεθεί η ενασχόληση με την ορειβασία και τον πλούτο που τη συνοδεύει με έναν τρόπο ζωής νέο όπου κυριαρχούν η υγεία, η ευεξία και η ευφορία

Η διάρκεια του προγράμματος ήταν σχεδιασμένη με βάση το κριτήριο της μιας εξορμησης το μήνα ώστε να διευκολύνει τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων και να συνοδεύει τα θεωρητικά μαθήματα. Η έναρξη ήταν σχεδιασμένη για το Σεπτέμβριο του 2003 και η λήξη προβλεπόταν για τον Αύγουστο του 2004.

Συνολικά το πρόγραμμα περιελάμβανε 12 εξορμήσεις στο βουνό από τις οποίες 3 ημερήσιες χωρίς διανυκτέρευση, 5 διήμερες με μια διανυκτέρευση και 4 τριήμερες με δύο διανυκτερεύσεις. Το σύνολο της υποστήριξης των εξορμήσεων, για τις μετακινήσεις, την οργάνωση των διανυκτερεύσεων, τη χρήση των υλικών και τον απαραίτητο εξοπλισμό παρείχε ο ΕΟΣΑ. Το πρόγραμμα συμπληρώνεται από 24 συναντήσεις με θέματα θεωρητικής κατάρτισης που αφορούν το σύνολο των δραστηριοτήτων στο βουνό και οι

³ Field, S., Martin, J., Ward, M., & Wehmeyer, M. (1998): *A practical Guide for Teaching Self Determination*. Virginia: The Council For Exceptional Children.

⁴ Γεωργιάδης, Π και Χατζουόδη, Θ. (2004) *Θετικές και Αρνητικές Συνέπειες του αθλητισμού στο Φαινόμενο της Εξάρτησης*, Εξαρτήσεις, τχ 5, Αθήνα.

⁵ Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος Αθηνών (2004), *Κανονισμός Λειτουργίας Ετήσιου Προγράμματος Ορειβασίας για Πρώην Χρήστες Ουσιών*, Αθήνα.

οποίες πραγματοποιήθηκαν στους χώρους του Ορειβατικού Συλλόγου αξιοποιώντας την απαραίτητη υλικοτεχνική του υποδομή.

Οι συμμετέχοντες σύμφωνα με το πρόγραμμα δεν θα έπρεπε να υπερβαίνουν τους 30 ή να υπολείπονται των 12.

Το πρόγραμμα σε γενικές γραμμές ακολουθήθηκε σύμφωνα με το σχεδιασμό αν και συνάντησε σημαντικά προβλήματα που αφορούσαν:

- Τη συμμετοχή
- Τη συνέπεια κατά την παρακολούθηση τόσο των θεωρητικών όσο και των εξορμήσεων
- Μια σημαντική αδυναμία των συμμετεχόντων στην αγορά ατομικού εξοπλισμού.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η πρώτη εκδήλωση ενδιαφέροντος που εξάντλησε τη δυναμικότητα της Σχολής που προέβλεπε το πρόγραμμα (30 άτομα) κατέληξε στην οριστική εγγραφή και έναρξη της Σχολής 13 ατόμων. Από τους 13 αυτούς συμμετέχοντες λιγότεροι από τους μισούς (μόλις 5) παρακολούθησαν ανελλιπώς το πρόγραμμα ενώ 2 εξακολούθουν και μετά τη λήξη του προγράμματος να συμμετέχουν σε αναβάσεις του Συλλόγου.

Επιπλέον, η έναρξη της Σχολής ήταν προγραμματισμένη για τις αρχές Σεπτεμβρίου αλλά εξαιτίας προβλημάτων κυρίως διαθεσιμότητας εκπαιδευομένων που συνδέεται με οργανωτικά ζητήματα στην επικοινωνία των οργανωτών της σχολής και των θεραπευτικών προγραμμάτων καθυστέρησε σημαντικά. Η Σχολή ουσιαστικά ξεκίνησε τη λειτουργία της περί το τέλος Οκτωβρίου σε πλήρη σύνθεση.

Σε όλα αυτά τα ζητήματα χρειάστηκε να βρεθούν εναλλακτικές λύσεις και πάντως ο τρόπος με τον οποίο διεξήχθη τελικά όλο το πρόγραμμα το χαρακτηρίζει σαφώς πειραματικό δεδομένου ότι στη εμπειρία του μπορεί να οργανωθεί ένα περισσότερο συστηματικό πρόγραμμα που αποτελεσματικά θα συνδέει τους συμμετέχοντες σε θεραπευτικό πρόγραμμα με την ορειβατική δραστηριότητα.

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Για την αξιολόγηση του προγράμματος αξιοποιήθηκαν δευτερογενείς πηγές και μαρτυρίες οι οποίες προέρχονται τόσο από τους συμμετέχοντες όσο και από τους εκπαιδευτές. Σημειώνεται ότι τα δεδομένα που υπάρχουν διαθέσιμα αποτελούνται από ντοκουμέντα της σχολής και στοιχεία που εκ των υστέρων συλλέγησαν.

Βασικά θετικά σημεία του προγράμματος

Οι συμμετέχοντες συνέβαλαν σημαντικά στην ολοκλήρωση του προγράμματος και στην τήρηση των προδιαγραφών του στα υψηλά στάνταρτ που είχε σχεδιασθεί.

Ο τρόπος με τον οποίο συμμετείχαν όσοι τελικά παρέμειναν στη χολή κρίνεται από τους εκπαιδευτές ιδιαίτερα ικανοποιητικός τόσο από άποψη συμπεριφοράς και διάθεσης όσο και από άποψη συνέπειας στα απαιτούμενα της σχολής.

Συχνά οι εκπαιδευόμενοι επέδειξαν στοιχεία που δεν είναι συνήθη στις σχολές βουνού: προθυμία σε εργασίες αποκατάστασης και καθαρισμού του καταφυγίου «*λίγο πριν την αναχώρηση και μετά και από 12 ώρες ορειβατικής πορείας*», συστηματική και ενεργή συμμετοχή

στην ανασκόπηση μετά το πέρας της ημέρας με διάθεση επισήμανσης σημαντικών παραμέτρων που συνέθεταν τη λειτουργία της σχολής, το πώς κύλησε η μέρα κλπ.

Η κοινή επιθυμία που εκφράστηκε τόσο από τους συμμετέχοντες στο συγκεκριμένο πρόγραμμα όσο και από τα μέλη που συμμετείχαν στη συμβατική σχολή του Συλλόγου για αναβάσεις κοινές των δύο σχολών φάνηκε να έχουν «εξαιρετικά θετικά αποτελέσματα».

Οι εκπαιδευόμενοι που τελικά παρακολούθησαν το σύνολο της σχολής έδειξαν σημαντική ικανότητα κατανόησης των ειδικών δεξιοτήτων που αποτελούσε το αντικείμενο της Σχολής. Η πρώτη επιφυλακτικότητα από μέρους εκπαιδευομένων παραχώρησε τη θέση της στην καλή διάθεση και την ανοικτή επικοινωνία και επαφή και διευκόλυνε το έργο των εκπαιδευτών.

Μέρος των συμμετεχόντων εξακολουθούν μετά το τέλος της Σχολής να παρακολουθούν τις δραστηριότητες του Συλλόγου ενισχύοντας την θετική εικόνα που προκύπτει από τα επιμέρους στοιχεία της Σχολής.

Τόσο οι εκπαιδευτές που ενεπλάκησαν στο σχεδιασμό και την υλοποίηση όσο και οι εκπαιδευόμενοι που συμμετείχαν (ολοκληρώνοντας το σύνολο του προγράμματος αλλά και όσοι το παρακολούθησαν πλημμελώς) εκφράζονται με ιδιαίτερα θετικά σχόλια για την εμπειρία, είναι ικανοποιημένοι από το πώς υλοποιήθηκε αυτή η «πειραματική» Σχολή και ανεπιφύλακτα δηλώνουν ότι η Σχολή χρειάζεται να επαναληφθεί την επόμενη χρονιά.

Ένα, τέλος, ιδιόμορφο έμμεσο αποτέλεσμα από την λειτουργία αυτής της Σχολής είναι η ανάδειξη των ορίων και των περιορισμών που παρουσιάζονται κατά την εφαρμογή του προγράμματος από όλα τα μέρη που εμπλέκονται δεδομένης της πολυπλοκότητας που έχουν οι επιμέρους ρόλοι που κάθε φορά έχουν: *εκπαιδευτές ορειβάσις, θεραπευτικά προγράμματα, κλινικοί και εκπαιδευόμενοι σε Σχολή βουνού που είναι θεραπευόμενοι σε προγράμματα απεξάρτησης*. Η εμπειρία που αποκτήθηκε είναι σίγουρο ότι πλουτίζει τους οργανωτές και ενισχύει την αποτελεσματικότητα μελλοντικών προσπαθειών.

Βασικά σημεία που χρειάζονται προσοχή, ανάπτυξη ή βελτίωση

Χρειάζεται να ληφθεί πολύ σοβαρά υπόψη το γεγονός ότι οι εκπαιδευόμενοι βρίσκονται σε μια τελευταία φάση της θεραπείας τους (*κοινωνική επανένταξη* όπως ονομάζεται στον κλινικό σχεδιασμό) η οποία έχει σημαντικές προτεραιότητες με τις οποίες η Σχολή θα πρέπει να συνδυασθεί. Η εύρεση εργασίας, συχνά η οργάνωση ενός νέου σπιτιού, προσωπικά έξοδα που από περιορισμένο εισόδημα χρειάζεται να καλυφθούν, η ανάπτυξη κοινωνικών και προσωπικών σχέσεων αποτελούν θέματα που η θεραπευτική υποστήριξη έχει ως κεντρικά σημεία διαπραγμάτευσης. Συχνά η διαδικασία αυτή υποτιμά την ευεξία και το *ευ ζην* όπως περιγράφεται στον ορισμό της υγείας από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας⁶. Οι κλινικοί πολύ συχνά υποτίμησαν τη σιλοπιμότητα της Σχολής. Σύμφωνα με τους οργανωτές ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίστηκε η Σχολή από σποραδικές περιπτώσεις κλινικών έφτανε στα όρια της υπονόμευσης των στόχων της σχολής. Συχνά επίσης δεν έγινε κατανοητό από τους οργανωτές της Σχολής ένα πλαίσιο συμπεριφοράς που το θεραπευτικό πρόγραμμα πρότεινε στη βάση της κλινικής αγωνίας που διαπραγματεύεται και που εκ των πραγμάτων αποτελεί και τον κύριο στόχο (: η βασική αποστολή είναι να παρασχεθεί θεραπευτική βοήθεια η οποία παρεμπιπτόντως συνδέεται με πολλών ειδών άλλες δραστηριότητες που την ενισχύουν) .

⁶ World Health Organization, (2001) *World Health Report 2001 – Mental Health – New Understanding, New Hope*. p. 3

Η διάρκεια της Σχολής (σχεδόν δωδεκάμηνη) είναι αναγκαίο να επανεξετασθεί. Το διάστημα παρακολούθησης είναι ιδιαίτερα μακρύ για ανθρώπους που βρίσκονται σε ένα αριστερό μεταβατικό στάδιο της ζωής τους όπου οι επιλογές τους καθορίζουν σημαντικά το μέλλον τους. Ως εκ τούτου οφείλουν να θέτουν προτεραιότητες, να οργανώνουν ακολουθίες ενεργειών και δραστηριοτήτων αυξανόμενης σοβαρότητας και ευθύνης.

Το οικονομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο οργανώνεται η σχολή χρειάζεται προσοχή και ισορροπία. Από τη μια μεριά χρειάζεται να εξασφαλίζεται η δυνατότητα απρόσκοπτης ενασχόλησης με την ορειβασία ατόμων που έχουν οικονομική στενότητα για αγορά του ανάλογου εξοπλισμού αλλά από την άλλη η χρήση των υλικών, των μέσων και των χώρων δεν μπορεί να αποτελεί «δεδομένη» δωρεά.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η σχολή που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της λειτουργίας του ΕΟΣ Αθηνών αποτέλεσε μια σημαντική εμπειρία στην ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων που υπερβαίνουν τη στενή δράση του και επεκτείνεται σε θέματα που αγγίζουν την ουσία της κοινωνικής του δράσης. Οι εμπλεκόμενοι με το συγκεκριμένο πρόγραμμα συμφωνούν ότι δράσεις ανάλογου τύπου βοηθούν τόσο τους σκοπούς του συλλόγου όσο και των σκοπούς των θεραπευτικών προγραμμάτων. Είναι σαφές για τους συμμετέχοντες στην υπό αξιολόγηση δράση ότι χρειάζεται να συνεχισθεί και να αναβαθμισθεί.

Υπάρχουν στοιχεία που μπορούν να ενισχύσουν τη συμμετοχή και να αναπτύξουν καλύτερη επαφή και επικοινωνία μεταξύ του ΕΟΣΑ των θεραπευτικών προγραμμάτων και των συμμετεχόντων. Η καλύτερη αυτή επικοινωνία και επαφή είναι πολλαπλά χρήσιμη και βοηθητική σε διάφορα επίπεδα όπως ενδεικτικά :

- Της χρηματοδότησης από πλευράς πολιτείας αλλά και ιδιωτών
- Της άρσης της επιφυλακτικότητας και της αναγνώρισης της θεραπευτικής αξίας που έχει η ορειβατική δραστηριότητα από πλευράς θεραπευτικών συστημάτων
- Της ανάπτυξης μιας αντίληψης που υπερβαίνει την ιδέα του καταναλωτισμού στη οργάνωση καταστάσεων ευφορίας και ψυχαγωγίας
- Της ανάπτυξης συνείδησης περιβαλλοντικής προστασίας με ατομική ευθύνη που συνδέεται με την προσωπική ανάπτυξη.

Στη βάση αυτή κρίνεται ιδιαίτερα χρήσιμη η εκπαίδευση των θεραπευτικών συστημάτων αρχίζοντας από την λεπτομερή ενημέρωση για τη φιλοσοφία του προγράμματος στους κλινικούς που εμπλέκονται με την απόφαση ενεργοποίησης και ώθησης θεραπευόμενων προς τις δραστηριότητες της Σχολής. Ενδέχεται στο πλαίσιο αυτής της εκπαίδευσης να είναι χρήσιμη η συμμετοχή των κλινικών σε ήπιες αναβάσεις μέσω των οποίων θα αντιληφθούν βιωματικά πολλά από τα στοιχεία που συνθέτουν την ορειβατική εμπειρία και τα οποία είναι δύσκολα μεταδόμενα με άλλους τρόπους. Πάντως κρίνεται σκόπιμο η Σχολή να είναι αμιγώς με εκπαιδευόμενους θεραπευόμενους (να μην συμμετέχουν δηλαδή και κλινικοί) γιατί έτσι διασφαλίζεται η καθαρή οριοθέτηση ρόλων και η σαφήνεια των θέσεων. Θα ήταν ιδανική περίπτωση να αξιοποιηθούν κλινικοί οι οποίοι είναι εκπαιδευτές ορειβασίας ή έστω μόνον έμπειροι ορειβάτες.

Ο ΕΟΣΑ οφείλει να έχει πρωταγωνιστικό ρόλο και να καλύπτει με το συλλογικό του κύρος την προσπάθεια αυτή της Σχολής. Ο Σύλλογος αποτελεί εγγύηση τόσο απέναντι στην πολιτεία και όποιο θεσμό της έρχεται να χρηματοδοτήσει αυτήν την προσπάθεια αλλά και

απέναντι σε όποιον ιδιώτη θα ήθελε να συνδράμει οικονομικά, εμπράγματα ή ενεργοποιούμενος στη δράση αυτή.

Ο χρόνος της διάρκειας της σχολής πάντως θα πρέπει να μειωθεί. Τέσσερις μέχρι και έξι μήνες επιτρέπουν και την ανάπτυξη της Σχολής με όλες τις απαραίτητες πτυχές της αλλά και τη καλύτερη συμμετοχή των ανθρώπων που εκπαιδεύονται. Ένα πιο «σφιχτό» πρόγραμμα διευκολύνει.

Η παραχώρηση υλικών και απαραίτητου εξοπλισμού στους εκπαιδευόμενους θα πρέπει να έχει τη διάσταση μιας αντισταθμιστικής προσφοράς των εκπαιδευομένων που συνδέεται και με ενεργοποίησή τους σε θέματα που συνδέονται με το βουνό. Είναι πιθανό οι εκπαιδευόμενοι να συνδυάσουν την προσφορά τους αυτή με εκδηλώσεις ή δραστηριότητες των θεραπευτικών προγραμμάτων που συνδέονται με το περιβάλλον. Παράλληλα τα θεραπευτικά προγράμματα μπορούν αν οργανώσουν εκδηλώσεις που συνδέονται με την πρόληψη και θα απευθύνονται στα μέλη του Ορειβατικού Συλλόγου διευκολύνοντας όχι μόνον τη συνύπαρξη των εκπαιδευομένων με το ζωντανό κορμό του Συλλόγου όσο και τη διάδοση σημαντικών μηνυμάτων πρόληψης σχετικά με τη στάση και τη συμπεριφορά, τη διαπαιδαγώγηση κλπ.

Η δημοσιοποίηση τόσο των αποτελεσμάτων όσο και των προθέσεων δημιουργίας σχολής σχετικής εκτιμάται ότι διευκολύνει και τη χρηματοδότηση αλλά και τη συμμετοχή. Είναι επομένως σημαντικό να αξιοποιηθούν εναλλακτικοί τρόποι επικοινωνίας και δημοσιοποίησης που θα είναι ικανοί να διεισδύσουν στο πληθυσμό στόχο και παράλληλα με την ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος να διασκεδάζουν τις ανησυχίες όσων στη συγκεκριμένη περίοδο συμβάλλουν στην απόφαση (οι κλινικοί για παράδειγμα σε ένα θεραπευτικό σύστημα).